

13. Річні плани і звіт про роботу кафедри за 1983–1984 н. р. – ДАПО, Ф. 1507, оп. 3, спр. 1212 № 16–11, 16–12, арк. 15.
14. Тарнавська М. Книга, яка викликає подив і заздрість [Електронний ресурс] / Марта Тарнавська. – Режим доступу: http://www.vsesvit-journal.com/index.php?option=com_content&task=view&id=101&Itemid=41. – Назва з екрана.
15. Франко І. «Каменярі» Український текст і польський переклад. Дещо про штуку перекладання / Іван Франко // Зібрання тв. : у 50 т. – К. : Дніпро, 1986. – Т. 39. – С. 7–20.
16. Horne A. A Savage War of Peace: Algeria 1954–1962 / Alistair Horne. – New York: Viking Press, 1977. – 604 p.

Key words: *I. Babych, lifetime, literary work, educational activity, translation activity.*

Summary. *The article highlights the biography of the well-known educator and translator Ivan Babych in the context of his literary work, author's style. The little-known life facts of the master of literary translation as well as memories of his contemporaries are given.*

МЕТОДИКА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Наталія Петрушова

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

Ключові слова: *іноземна мова, особистісно-орієнтоване навчання, педагогічне спілкування, професійне спілкування, професійно-орієнтоване навчання, спілкування.*

Анотація: *Стаття присвячена вивченню методики формування навичок професійного спілкування майбутнього вчителя на заняттях з іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах. Автор узагальнює інформацію з теми та уточнює сутність понять «спілкування», «педагогічне спілкування» та «професійне спілкування», акцентуючи на їхніх особливостях та умовах організації ефективного процесу комунікації у навчальному процесі. Пропонований аналіз загальних характеристик особистісно-орієнтованого та професійно-орієнтованого підходів актуалізує їх використання у ході вивчення іноземних мов у вищих закладах освіти. Подано алгоритм формування навичок професійного спілкування майбутніх педагогів засобами іноземної мови. Відзначається важливість роботи викладача іноземних мов як організатора процесу навчання, що використовує різноманітні методи, прийоми та засоби навчання, професійно-орієнтовану літературу та позааудиторні заходи і творчі заняття для підготовки сучасного фахівця, здатного здійснювати комунікацію у професійній сфері.*

Трансформація сучасної вищої освіти України передбачає впровадження компетентнісного підходу, націленого на забезпечення студента не тільки теоретичними знаннями, але й досвідом для вирішення практичних завдань, упровадженням набутих знань, вмінь та навичок у професійну діяльність. Це передбачає не лише збільшення годин на виробничі практики, але й зміни в організації навчального процесу, у викладенні та поданні теоретичного матеріалу дисциплін, які і самі стають вузькоспрямованими, професійно-орієнтованими. У галузі професійної підготовки вчителів більш важливим

стає не навчати студентів матеріалу їхньої основної спеціальності, але стимулювати професійне становлення як педагогів та організаторів навчального процесу. Сучасні соціально-економічні умови вимагають від учителя високого рівня професіоналізму, творчого підходу до професійної діяльності, соціально-професійної активності та здатності до самовдосконалення впродовж усього життя. У законах України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.), Указі Президента України № 344/2013 від 25 червня 2013 року «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» та інших нормативних документах зазначена необхідність всебічного розвитку особистості, підвищення рівня якості мовної освіти, підготовки конкурентоздатного та кваліфікованого фахівця, створення умов для творчої самореалізації кожного громадянина. Зростаюча важливість іноземної мови у підготовці висококваліфікованого фахівця є однією з причин вдосконалення системи підготовки майбутнього вчителя відповідно до вимог сучасного інформаційно-технологічного суспільства. Новий вчитель повинен відчувати свою відповідальність за виховання нових поколінь, а відтак, вміти реагувати на виклики часу, на потреби глобалізованого суспільства, на запити сучасної освітньої реальності. Вивчення іноземних мов у педагогічних вищих навчальних закладах, на нашу думку, є необхідною складовою для професійного розвитку студентів, для становлення педагога як творчого спеціаліста, здатного до спілкування на професійному рівні. І взагалі, іноземна мова на етапі розвитку вмінь та навичок налагодження контактів у іншомовному середовищі, допомагає краще оволодіти рідною мовою, навчитися культури спілкування.

Питання впливу іноземної мови на розвиток особистості майбутнього вчителя розглянуто різнобічно: професійне становлення та розвиток особистості як цілісний процес досліджували О. Асмолов, А. Маркова, Е. Зеєр, П. Косенко, Н. Муқан; організацію сприятливого для професійного й особистісного розвитку освітнього середовища вивчали М. Максютя, О. Дубасенюк, І. Дичківська, Т. Франчук; проблему формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя як складової його професійного розвитку у вищій школі проаналізовано в працях Л. Карпової, О. Леонтєва, І. Зимньої, Л. Мітіної. Більшість сучасних науковців стверджує, що особистість викладача впливає на професійний розвиток студента (Т. Дуткевич, К. Абульханова-Славська, Т. Кудрявцев, Н. Кузьміна, Г. Філіппова). У нашій роботі ми зупинимося на питанні організації процесу вивчення іноземних мов з метою впливу на становлення професійного спілкування майбутнього вчителя, зосередивши увагу саме на процесі оволодіння методикою професійного спілкування студентами, адже таке питання не є достатньо дослідженим у сучасній педагогіці, хоча проблема є актуальною.

Метою статті є довести важливість вивчення іноземних мов майбутніми вчителями у процесі становлення їх професійного спілкування. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою є запорукою успіху, майбутньої вдалої кар'єри студента, професійною необхідністю.

Ми ставимо перед собою такі завдання:

- дослідити поняття «спілкування», «педагогічне спілкування», «професійне спілкування», визначивши їх особливості та важливість у встановленні сприятливої атмосфери для вивчення іноземних мов та становлення професійного спілкування майбутніх педагогів;
- виокремити загальні принципи особистісно-орієнтованого та професійно-спрямованого навчання;
- створити власну план-схему організації роботи на заняттях з іноземних мов по становленню професійного спілкування майбутніх педагогів.

Об'єктом нашого дослідження є принципи організації процесу становлення професійного спілкування студентів-педагогів, а предметом – процес спілкування в його

педагогічному контексті, дисципліна «Іноземна мова» як засіб організації процесу виховання професійних якостей.

Спілкування як процес передачі інформації та налагодження зв'язків між людьми є одним із найважливіших видів діяльності людини, показником існування суспільства. У психології дане поняття трактується як «процес взаємодії між двома чи кількома особами, що полягає в обміні між ними інформацією пізнавального або емоційно-оцінного характеру» [6, с. 334]. У посібнику «Соціальна психологія» (2003) в широкому розумінні розкрито даний термін – «увесь спектр зв'язків і взаємодій людей у процесі духовного і матеріального виробництва, спосіб формування, розвитку, реалізації та регуляції соціальних відносин і психологічних особливостей окремої людини, що здійснюється через безпосередні чи опосередковані контакти, в які вступають особистості та групи» [4, с. 444]. Отже, спілкування – це форма взаємодії людей, обмін думками, почуттями тощо. Феномен спілкування є виявленням людської сутності, відображенням потреби жити в соціумі, об'єднуватись і працювати один з одним, налагоджувати взаємозв'язки, обмінюватись інформацією, вміннями і навичками тощо.

Як процес передачі знань, вмінь та навичок, спілкування є однією із найголовніших умов існування процесу навчання. Педагогічне спілкування у науковій літературі трактується як форма спілкування педагога з учнями, спрямована на створення сприятливого психологічного клімату; багатоплановий процес організації, встановлення і розвитку комунікації, взаєморозуміння та взаємодії між педагогами й учнями, який породжується цілями їх спільної діяльності. На думку О. Леонтєва, під педагогічним спілкуванням розуміють «професійне спілкування вчителя з учнем на уроці і в позаурочний час (у процесі навчання і виховання), що має визначені педагогічні функції і спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншу психологічну оптимізацію навчальної діяльності і стосунків між педагогом та учнем» [7, с. 326]. Педагогічному спілкуванню властиві як загальні риси спілкування, так і специфічні для навчального процесу, зумовлені його суспільною роллю в навчанні, вихованні й розвитку особистості, і є органічною частиною багатосторонньої взаємодії педагога з учнями й учнями між собою.

Крім навчальних цілей, спілкування забезпечує психологічний контакт учасників процесу навчання, формує позитивну мотивацію, створює сприятливу атмосферу колективної творчості. У процесі спілкування учні отримують не лише інформацію, набувають нових знань, але й переосмислюють себе, власні ціннісні орієнтири, інтереси, почуття. До того ж педагогічне спілкування створює умови для виховання особистості. Педагоги стверджують, що мистецтво виховання – це насамперед мистецтво спілкування. В організації навчального процесу важливу роль відіграють не тільки прийоми й методи, які використовує педагог, а й індивідуально-психологічні характеристики його особистості. У процесі педагогічного спілкування майстерний вчитель стає своєрідним еталоном поведінки для учня, навчає вміння жити у суспільстві, розуміти людей, знаходити спільну мову, співчувати та співпереживати. Аналізуючи ставлення до себе, рефлексуючи, учень виявляє потребу в самовдосконаленні й реалізує її у процесі самовиховання.

Отже, вміло організоване педагогічне спілкування – це шлях до налагодження взаємовідносин між педагогом і учнями, соціально-психологічне забезпечення педагогічного процесу; здійснення процесу обміну знань, розв'язання навчально-виховних завдань; емоційний та вольовий взаємовплив і взаємодія учасників процесу спілкування; формування спільності думок, поглядів, досягнення взаєморозуміння, засвоєння стилю поведінки, звичок; формування пізнавальної спрямованості особистості, здатності до самовиховання та самовдосконалення. У педагогічній діяльності спілкування

містить також могутній резерв зростання професійної майстерності педагога, удосконалення організації педагогічної діяльності і навчально-виховного процесу.

У вищих навчальних закладах педагогічне спілкування, хоча і набуває деяких специфічних рис, все ж залишається основним джерелом набуття знань. «Педагогічне спілкування – форма навчальної взаємодії, співробітництва педагогів і студентів; складна взаємодія людей, в якій здійснюється обмін думками, почуттями, переживаннями, способами поведінки, звичками» [2, с. 437]. Якщо раніше студент розглядався як об'єкт виховного впливу, то сучасний навчальний процес вимагає співробітництва, організації особистісно-орієнтованого професійно-спрямованого навчання, яке неможливе без взаєморозуміння зі студентами, діалогічності та довірливості у спілкуванні.

Особистісно-орієнтоване навчання спрямоване на розкриття індивідуальних пізнавальних можливостей кожного студента, на допомогу йому в самопізнанні, самореалізації, самовизначенні, у формуванні культури життєдіяльності, яка дає можливість продуктивно будувати власне життя. Якщо говорити про майбутніх вчителів, то необхідним є формування особистості сучасного вихователя, його професійно-етичного потенціалу, високого рівня майстерності педагогічного спілкування у майбутньому і цим завданням повинні опікуватися сьогодні всі навчальні дисципліни вищої педагогічної школи. Але, на нашу думку, найбільшим потенціалом володіє саме іноземна мова. Особистісно-орієнтований підхід до вивчення іноземних мов може виступати найважливішим фактором становлення вільної творчої особистості, яка володіє усіма професійними навичками завдяки значному потенціалу іноземної мови як дисципліни, заснованої на спілкуванні, і такої, що розвиває рефлексивність мислення, професійну культуру й самосвідомість, загальну компетентність майбутніх фахівців.

Специфіка дисципліни «Іноземна мова» полягає у багатоплановості та множинності отриманих результатів навчання. Як навчальна дисципліна, іноземна мова є і засобом, і метою навчання, адже учні, оволодівши елементарним рівнем говоріння, аудіювання та письма, які до певного часу є метою навчання, у подальшому використовують ці навички для засвоєння більш складної ґрунтовної бази знань, тобто вони стають засобами навчання. Значення іноземної мови у соціально-культурному пізнавальному плані – неосяжне, оскільки мова є не тільки засобом формування, існування та вираження думок про навколишній світ, але й засобом вивчення культури, історії, традицій, побуту країни, мова якої вивчається. Л. С. Виготський писав [1], що оволодіння іноземною мовою відбувається за протилежним вектором від розвитку рідної мови, адже рідну мову ми засвоюємо несвідомо, а іноземну мову – чітко усвідомлюючи необхідність. Тут доречно додати, що іноземну мову неможливо вивчати без знання фонетики, граматики, стилістики власної мови, адже навчання будь-якої мови починається з перекладу та роз'яснень саме рідною мовою. Вивчення іноземних мов у даному випадку допомагає краще зрозуміти закони, за допомогою яких будується і діє рідна мова, та навчитися ними оперувати, будуючи процес комунікації.

Головна ж мета вивчення іноземної мови – це оволодіння мовленнєвою діяльністю на рівні, достатньому для вільної побудови комунікації у будь-якій сфері діяльності. Якщо говорити про немовні вищі навчальні заклади, то метою навчання іноземних мов є досягнення рівня знань, достатнього для практичного використання у майбутній професійній діяльності. У даному випадку іноземна мова може стати не лише об'єктом засвоєння, але й засобом розвитку професійних навичок, оскільки передбачає вивчення професійної термінології, читання та переклад літератури за фахом, спілкування у межах професійної тематики. Відповідно до цього, можливо визначити необхідність «професійно-орієнтованого» підходу до навчання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах.

Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам – це навчання, в центрі якого є «потреби студентів у вивченні іноземної мови з орієнтацією на особливості майбутньої професії, спеціальності» [3, с. 5]. Такий підхід передбачає поєднання процесу вивчення іноземної мови з розвитком особистісних якостей студентів, знанням культури країни, мова якої вивчається, та здобутті професійно-орієнтованих знань. Розглядаючи іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця, як визначає В. Л. Теляшенко, під час вивчення професійно-орієнтованого мовного матеріалу встановлюється «двосторонній зв'язок між намаганням студента отримати спеціальні знання зі своєї майбутньої професії та успішністю оволодіння мовою» [9, с. 79]. Виходячи з цього, дисципліна «Іноземна мова» потребує інтеграції з профілюючими предметами, викладач повинен будувати процес навчання майбутнього спеціаліста на основі міжпредметних зв'язків, постійно поліпшуючи власні знання у необхідній галузі. Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам передбачає орієнтування студентів на останні досягнення у сфері їх майбутнього фаху, що накладає на викладача обов'язок вільно володіти інформацією з теми, постійно вдосконалювати свої знання для встановлення успішної педагогічної та професійної комунікації.

Щодо професійного спілкування, то в більшості джерел воно позначається як синонім ділового, і характеризується як засіб та умова розв'язання завдань певної професійної діяльності, стосується службової необхідності і спрямовується на ефективне виконання спільної діяльності. Головним у діловому спілкуванні є предмет спілкування, тобто спільна справа і ставлення учасників до неї. У спілкуванні викладач-студент у педагогічних вищих навчальних закладах, сам процес навчання та стиль викладання є предметом як спілкування, так і вивчення. Спостерігаючи за культурою поведінки, зовнішнім виглядом, методом подання матеріалу та організації процесу навчання певним викладачем, студент-майбутній педагог автоматично аналізує, оцінює та несвідомо вибудовує для себе майбутній стиль поведінки у професійній діяльності, відбувається процес становлення професійного спілкування. Іноземна мова в даному випадку є засобом підвищення професійної майстерності, особистісного професійного розвитку студентів, які у майбутньому зможуть вільно налагоджувати міжнародну комунікацію з колегами з інших країн, друкуватися у міжнародних журналах, брати участь у конференціях закордоном, вигравати гранти тощо.

Підсумовуючи увесь вище розглянутий матеріал, автором статті може бути запропонована наступна план-схема етапів організації роботи викладача по становленню професійного спілкування майбутніх вчителів, при належній старанності усіх учасників процесу та використовуючи увесь спектр можливостей дисципліни «Іноземна мова».

1. Постійне самовдосконалення викладача.

Ідеальний образ сучасного педагога-викладача вищої школи – яскрава, самобутня, творча, не позбавлена харизматичності, особистість, яка передає життєві цінності, виховує культуру спілкування і тяжіє до постійного самовдосконалення. Самовдосконалення у даному випадку – це свідомою робота педагога з розвитку своєї особистості як фахівця своєї справи, організатора процесу професійно-орієнтованого навчання та спілкування. В умовах педагогічного університету педагог-викладач виступає не лише джерелом інформації, але й є взірцем професійної поведінки для студента; від викладача та рівня його професійної педагогічної культури залежить і ставлення студента-майбутнього вчителя до своєї професії. Формуючи індивідуальний стиль педагогічного спілкування, викладач має створити умови для організації взаємодії під час навчального процесу і поза ним, не обмежуючись лише інформаційною функцією. Отже, викладач дисципліни «Іноземна мова» повинен:

- постійно поліпшувати свою науково-теоретичну та методичну підготовку – вивчати новітні наукові розробки за фахом, відвідувати конференції, наукові семінари та методичні майстер-класи;
- вміти використовувати усі технічні засоби, що допомагають поліпшувати та модернізувати процес навчання;
- створювати сприятливу комунікативну атмосферу на занятті та поза ним, з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента;
- використовувати у навчанні та вихованні такі методи та прийоми, що спрямовані на розвиток творчих здібностей та інтелектуального рівня студентів;
- втілювати професійно-орієнтований підхід до навчання іноземних мов, забезпечуючи студентів необхідними автентичними матеріалами з фаху;
- бути взірцем для студентів – як у навчальному, так і в особистому плані, підтримуючи стиль поведінки викладач-науковець-інтелігент.

2. Організація навчального процесу.

З метою становлення професійного спілкування майбутніх вчителів, викладач іноземної мови має бути не лише взірцем особисто, але й вміти організовувати процес навчання, володіти усім спектром методів, прийомів та засобів навчання, з метою зацікавлення студентами предметом та для поліпшення їх навичок спілкування за фахом. Розглянемо деякі аспекти, які повинні бути наявними у навчальному процесі.

2.1. Професійно-орієнтовані тексти.

Одним із найважливіших видів навчальної діяльності під час професійно-орієнтованого навчання стає читання текстів на професійну тематику. У даному випадку читання – це не лише вид тренування мовленнєвої навички, але спосіб сприйняття інформації щодо країни, мова якої вивчається, засіб вивчення професійної лексики та термінології. Як зазначає О. А. Рощупкіна, професійно-орієнтований текст – це «комунікативна одиниця, призначена для формування конкретних умінь і навичок студентів на певному етапі навчання. Текст є структурно-семантичною функціонально зумовленою єдністю речень, організованою з дидактичною метою в смисло-змістовному, мовному і композиційному відношеннях, що містить професійно-значущу для студента інформацію» [8, с. 72]. Подібні навчальні тексти для читання та аудіювання можна зустріти як у підручниках, посібниках, так і у вигляді науково-популярної літератури, що може бути використана у якості текстів для домашнього читання. Головним на етапі відбору даних навчальних матеріалів є їх відповідність комунікативним запитам студентів, професійна значущість, актуальність проблематики, інформаційна насиченість та новизна, автентичність і доступність, відповідність рівню володіння студентами іноземною мовою. За обсягом подібні професійно-орієнтовані тексти не повинні бути великі за обсягом, але достатніми, щоб забезпечити повторюваність термінології. Доцільним є також поступове збільшення їх обсягу, бажаний взаємозв'язок, послідовне ускладнення та використання екстралінгвістичних засобів підтримки інтересу до матеріалу – малюнків, креслень, графіків тощо.

2.2. Методи, прийоми та засоби навчання.

Вибір методів та прийомів для формування іншомовної комунікативної компетенції за фахом залежить від рівня знань студентів, при цьому три основні методичні етапи навчального процесу – етап презентації нового іншомовного матеріалу, етап тренування та етап практики в застосуванні засвоєного матеріалу у процесі спілкування і в різних видах мовленнєвої діяльності, перетворюються на своєрідну кампанію по оволодінню необхідними навичками професійного спілкування. Найважливішими у даному випадку, на нашу думку, є етапи тренування та практичного застосування знань, під час яких викладач іноземної мови активно використовує інтерактивні методи навчання – роботу у групах, інтерактивні презентації, дискусії,

мозкові штурми, рольові ігри, аналіз історій і ситуацій тощо. Інтегроване навчання професійної лексики досягається шляхом читання професійно-орієнтованих текстів, виконанням комплексів вправ, розроблених на основі комунікативного підходу і спрямованих на поетапне формування професійного спілкування. Як стверджує Є. І. Пассов [5], під комунікативними вправами розуміємо вправи, що спонукають учнів до невимушеного вербального спілкування. Можна виділити такі основні комунікативні вправи: респонсивні вправи (запитання-відповіді), репродуктивні вправи (переклад, переказ), ситуативні вправи (проблемні ситуації, рольова гра), описові вправи (опис малюнків, ситуацій тощо), дискусійні вправи (евристична бесіда). Ігрова діяльність на заняттях з іноземних мов у вищих навчальних закладах також не втрачає своєї актуальності, і посідає важливе місце, дозволяючи урізноманітнювати навчальний процес, зацікавлювати у результатах навчання та розвивати професійні навички майбутніх вчителів.

Серед засобів навчання при професійно-орієнтованому підході до вивчення іноземних мов та для становлення професійного спілкування, окрім підручників та посібників за фахом, важливим є використання комп'ютерних програм для вивчення професійної термінології, наявність наочних ілюстрацій та аудіо і відео матеріалів з фаху, а отже, наявність мультимедійних та технічних засобів навчання для перегляду та прослуховування навчальних матеріалів. Нажаль, наразі в Україні немає спеціалізованих підручників для студентів-майбутніх педагогів, спрямованих саме на розвиток професійних навичок, адже спектр спеціальностей, за якими відбувається навчання – надзвичайно широкий, і одне видання не може задовольнити потреби і студента-майбутнього вчителя фізики, і студента-майбутнього вчителя фізичної культури. Проте спроби створення посібників за окремими спеціальностями є, хоча вони здебільшого складаються з професійно-орієнтованих текстів та граматичних вправ.

2.3. Позааудиторні заходи та творчі заняття.

На нашу думку, у вищих навчальних закладах викладачі іноземних мов влаштовують найбільшу кількість нестандартних занять, використовуючи інтерактивні методи навчання, та найчастіше проводять позаурочні заходи. Одним із головних завдань під час вивчення іноземних мов є формування соціокультурної компетентності, до якої входить і культурознавча, оволодіння якою неможливе без вивчення культури та традицій країни, мова якої вивчається. Тож, викладачі постійно організують свята за традиціями інших країн, що дозволяє краще зрозуміти їх побут і звичаї. У цьому плані, на нашу думку, у педагогічних вищих навчальних закладах дисципліна «Іноземна мова» сприяє становленню професійного спілкування як взірця для студента щодо організації виховної роботи, дозволяє будувати власний стиль поведінки з учнями у майбутньому.

У нашій практиці найбільш популярними серед студентів були наступні види занять: заняття змістовної спрямованості (круглі столи, конференції, наукові семінари); заняття-змагання (аукціони, вікторини, конкурси); заняття комунікативної спрямованості (усні журнали, репортажі); заняття-драматизації (спектаклі, презентації, дидактичний театр); заняття-подорожі (екскурсії, заочні подорожі); творчі заняття (конкурси малюнку, віршів та пісень іноземною мовою).

Є декілька видів виховної позааудиторної роботи, на яких ми б хотіли акцентувати увагу. Наприклад, спілкування іноземною мовою поза заняттями наближає студентів до мотивованого використання мови, яке є необхідним для мовленнєвої практики. Розмовний клуб з іноземної мови є дуже корисним видом позааудиторної виховної роботи зі студентами при вивченні іноземної мови. Дуже часто на заняттях у студентів не має достатньої кількості часу, щоб поговорити іноземною мовою та обговорити всі питання, які їх хвилюють. Тому організація розмовного клубу є важливим елементом при вивченні іноземної мови, оскільки він дає можливість тренувати студентам свою вимову, пройдений

граматичний матеріал, виражати свою думку засобами іншої мови, адже вивчення іноземної мови потребує великої кількості практики у всіх видах мовленнєвої діяльності. При викладанні іноземної мови велике значення надається лінгвокраїнознавчому направленню, яке ставить вивчення іноземної мови з культурою народу, який говорить цією мовою. Дуже важливо познайомити студентів з культурою країни мову якої вони вивчають, підвищувати їх соціокультурну компетенцію, саме розмовний клуб надає змогу не забувати про такі важливі аспекти при вивченні мови. При організації розмовного клубу з іноземної мови треба враховувати дуже багато різних факторів, таких, як рівень володіння мовою, навчальну програму, оскільки дуже важливо поєднати і самі заняття, і дискусії під час проведення розмовного клубу з іноземної мови, актуальність тем, які ви плануєте обговорювати зі студентами. Можна сміливо заявити, що розмовний клуб – це своєрідний факультатив, де студенти можуть не тільки потренувати свої мовленнєві навички, але завдяки ньому підвищити рівень своєї мотивації до вивчення мови.

Також в якості виховної позааудиторної роботи зі студентами можна проводити різноманітні заходи на рівні групи, факультету, які безпосередньо пов'язані з вивченням іноземної мови та культури. Можна організовувати зустрічі з носіями мов, щоб в свою чергу мотивує студентів показати себе з найкращої сторони, таким чином збуджуючи інтерес до вивчення мови. Проводити екскурсії до різноманітних музеїв, але екскурсії в свою чергу мають бути іноземною мовою та мати зв'язок з темами, які вивчаються на заняттях з іноземною мови, щоб навчальна робота та виховна були тісно пов'язані між собою.

Завдяки сучасним технологіям студенти все більше самостійно намагаються цікавитися іноземною мовою та розуміти інформацію, яка розповсюджена на просторах, наприклад, Інтернету. Дуже часто студенти, слухаючи улюблену музику, цікавляться змістом текстів пісень, шукаючи їх в Інтернеті та перекладаючи, що в свою чергу також дозволяє створити своєрідні конкурси на найкращі переклади та також додати до презентації перекладу інформацію про виконавців, країну, особливості її музичної культури. Також в вільному доступі в Інтернеті є безліч онлайн фільмів, які студенти також мають змогу дивитися, що також формує ще один з видів виховної позааудиторної роботи: перегляд фільмів та подальше їх обговорення.

Таким чином, заняття та виховна позааудиторна робота тісно пов'язана з успіхами студентів в вивченні мови. Наше сучасне студентство є дуже креативним та не звикло до стандартних підходів в вивченні певного матеріалу, зокрема іноземної мови. Заняття є заняттями, викладачі намагаються внести в них якомога більше цікавого матеріалу для заохочення студентів вивчати іноземну мову, але позааудиторна виховна робота особливо важлива в формуванні мотивації студентів, оскільки вона дещо відрізняється від загального навчального процесу своєю різноманітністю та неординарними видами її проведення. Позааудиторна робота при вивченні іноземної мови грає велику роль у формуванні особистості студента, оскільки вона є особливим соціокультурним середовищем, умовою для саморозвитку, реалізації власних творчих здібностей студентів, а також соціально-культурної ідентифікації та самовизначення. В різних видах позааудиторної діяльності викладач має змогу використати бажані форми занять та спробувати нові технології та додатковий матеріал, на який не вистачає часу або він не передбачений програмою. А отже, для підсилення мотивації студентів не варто забувати про цікавість студентів до всього нового та переплітати це все разом, таким чином формуючи хороше підґрунтя для вивчення іноземної мови.

3. Глобальні перспективи.

Результати процесу навчання іноземним мовам повинні мати практичне втілення. Окрім комунікації у професійній сфері, ділового спілкування, у сучасному глобалізованому світі існує безліч можливостей для міжнародного та міжкультурного спілкування, для визнання на міжнародному професійному рівні. У наш час студент може

відвідувати конференції за кордоном, брати участь у програмах обміну, стажування, отримувати гранти для навчання. Врешті-решт, завдяки соціальним мережам можливим є знайти друзів, колег у будь-якій країні і подорожувати світом. Завдання викладача на цьому етапі – спрямовувати студентів у правильне русло, виховувати культуру спілкування, толерантність та адаптивність, не відмовляти у допомозі.

З іншого боку, викладач також повинен долучатися до цього процесу, йти в ногу з часом, переймати міжнародний досвід. Наразі багато наших вчителів та викладачів долучається до ініціативи громадської організації Global Office, гаслом якого є “SPEAK GLOBAL – GO GLOBAL!”. Цей рух спрямований на популяризацію вивчення іноземних мов та волонтерського руху в Україні, сприяння міжкультурному діалогу та громадській дипломатії, виховання покоління майбутніх лідерів.

Для студентів, які знають англійську мову, є безліч можливостей взаємодіяти з представниками інших країн. Популярними є IREX (Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів) та програми академічних обмінів імені Фулбрайта (Fulbright Ukraine), що дозволяють студентам проводити дослідницьку роботу в США. Цікавою пропозицією британського уряду є програма Chevening – більшість стипендій Chevening розраховані на післядипломні магістерські програми (на здобуття ступенів MSc, MA, LL.M). Також досить відомою є програма меморіального фонду Джона Сміта, що надає можливість навчатись чотири тижні в Англії та вивчати політичні процеси держав розвинутої демократії. Програма Cambridge Ukraine Studentships (Українська стипендіальна програма в Університеті Кембриджу) дозволяє один рік навчатись у магістратурі за одним з 50 гуманітарних напрямків. Важливе значення мають міжнародні благодійницькі проекти, що дозволяють охопити велику кількість людей, яким потрібна допомога.

Наразі, стажування за кордоном для педагогічних працівників є нагальною необхідністю, адже дозволяє працівникам вийти на новий рівень у своїй професійній діяльності, набути нового досвіду – як професійного, так і міжкультурного. Програми обміну дозволяють країнам взаємодіяти між собою, адже наука не стоїть на місці і постійно з’являються нові ідеї, відкриття, а разом з цим і потреба їх удосконалювати, враховуючи передовий досвід людства. Взаємодія з різноманітною групою людей забезпечує широке бачення проблеми, що є сприятливим фактором для розвитку людини. Держава не може розвиватись ізольовано, в багатьох аспектах країни співпрацюють, вирішують економічні, політичні, освітні питання. Іноземні мови, зокрема, англійська, забезпечують таку взаємодію.

Сучасні лінгвісти використовують навіть термін «глобальна англійська». За визначенням ряду дослідників, для досягнення статусу глобальної, мова повинна відповідати таким критеріям, як: широка географія застосування, значна кількість її носіїв як рідної мови, статус державної, офіційної чи регіональної, використання як засобу спілкування в таких сферах діяльності, як державне управління, судочинство, засоби масової інформації, освіта та домінуюча роль в іншомовній підготовці великої кількості країн [10, с.422]. Отже, англійська мова має статус глобальної, оскільки відповідає вище означеним вимогам.

Отже, спілкування є однією із найголовніших умов існування процесу навчання, а вміло організоване педагогічне спілкування – шлях до формування всебічно розвинутої творчої особистості, така взаємодія викладача зі студентами, яка забезпечує здійснення процесу обміну знань. Можливості ж іноземної мови як навчального предмета, що впливає на розкриття професійного потенціалу особистості, впливають зі специфіки самого предмета: адже шлях до оволодіння іноземною мовою лежить через творче спілкування, освоєння нової лексики, подолання мовних і національних бар’єрів, аналіз культурних особливостей і менталітету країни, мова якої вивчається. Специфіка іноземної мови дозволяє безпосередньо впливати на розвиток особистості студентів, їх творчих можливостей, формування системи знань і цінностей, культури поведінки тощо.

Під професійно-орієнтованим навчанням іноземних мов розуміють навчання, що спирається на врахування потреб студентів, що окреслюються особливостями майбутньої спеціальності. Оволодіння студентами іншомовним спілкуванням є необхідним для становлення професійної іншомовної комунікативної компетенції, рівень розвитку якої повинен забезпечити успішність процесу спілкування в професійній сфері діяльності майбутнього фахівця.

Якщо вести мову щодо студентів-майбутніх педагогів, то найбільш вагомим взірцем для становлення професійного спілкування є особистість самого викладача, який має забезпечувати інтерес до свого предмету, організовувати професійно-орієнтоване навчання, використовуючи увесь спектр методів, прийомів та засобів навчання, займатися позааудиторною виховною роботою, тяжіти до саморозвитку та самовдосконалення. У сучасному глобалізованому суспільстві вивчення іноземних мов – це нагальна необхідність, яка забезпечить майбутнім педагогам можливість відвідувати конференції закордоном, вигравати гранти, підтримувати міжнародні професійні зв'язки тощо.

Література

1. Выготский Л. С. Развитие речи и мышление / Л. С. Выготский // Собрание сочинений: В 6 т. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 2. – 504 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2011 – 552 с.
3. Образцов П. И. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов / П. И. Образцов, О. Ю. Иванова. – Орел : ОГУ, 2005. – 114 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : посіб. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К. : Академвидав, 2003. – 448 с.
5. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. – М. : Русский язык, 1989. – 276 с.
6. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с.
7. Реан А. Психология и педагогика / А. Реан, Н. Бордовская, С. Розум. – СПб. : Питер, 2008. – 432 с.
8. Рошупкина О. А. Професійно орієнтований текст як засіб навчання іноземних студентів / О. А. Рошупкина // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – 2014. – Вип. 24. – С. 70–79.
9. Теляшенко В. Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в немовному вузі / В. Л. Теляшенко // Теорія та практика державного управління : [Збірник]. – Вип. 4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 20 трав. 2003 р.). – Х. : Магістр, 2003. – С. 78–81.
10. Crystal D. English Worldwide / D. Crystal, R. Hogg, D. Denison // A History of the English Language. – Cambridge : CUP, 2006. – P. 420–439.

Key words: *communication, foreign language, pedagogical communication, person-oriented education, professional communication, professionally-oriented education.*

Summary. *The article is dedicated to study the methodology of future teacher professional communication formation at the foreign languages lessons in higher pedagogical education institutions. The author summarizes the information on the problem and specifies the essence of the concepts “communication”, “pedagogical communication” and “professional communication”, focusing on their features and conditions of effective communication process organization in the educational process. The proposed analysis of general characteristics of personality-oriented and professionally-oriented approaches actualizes the use of those ones in foreign languages study in higher education institutions. The algorithm of future teacher’s professional communication skills formation with the help of foreign language is given. The work importance of the foreign languages teacher as the learning process organizer, who uses various methods, techniques and means of training, professional-oriented literature and non-auditing activities and creative classes for the capable of communication in the professional field modern specialist training is noted.*

